

УДК 341.225.5

DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i93.3314>

А. Г. Шкретієнко

ПРАВОВА ПРИРОДА МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОБІЛЬНОГО СУПУТНИКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ (ІМСО)

Постановка проблеми. Проблема забезпечення безпеки мореплавства, пошуку та рятування людей на морі є однією із ключових для міжнародного співтовариства. З виникненням нових технологій, використання супутникового зв'язку, збільшення рівня пасажиропотоку морськими шляхами, підвищення інтенсивності торговельного мореплавства все більш активно приділяється увага до створення міжнародної організації, а саме Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (далі – ІМСО), яка ефективно поєднує технічні стандарти із використанням супутникового зв'язку та правові засоби, необхідні для збереження, пошуку та рятування людей на морі. За таких умов виникає нагальна потреба у формулювання та визначенні міжнародно-правових аспектів та правової природи діяльності ІМСО, зокрема визначення внутрішнього інституціонального механізму (склад, структура, система органів), організаційно-правові форми діяльності міжнародної організації, процедури прийняття рішень та їх правовий характер, правосуб'єктності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правової природи міжнародної організації ІМСО, діяльності міжнародних організацій у сфері космічного сегменту частково знайшли відображення в працях таких українських учених – Т.В. Аверочкиної, В.М. Кошевого, В.І. Купровського, Н.Р. Малишевої, О.С. Переверзевої, В.М. Прусса, В.Ф. Сидорченко, О.М. Шемякіна, А.В. Шишкіна. Цілий ряд важливих аспектів формування міжнародного космічного права та міжнародного морського права можна отримати з досліджень таких представників зарубіжної доктрини міжнародного права, як: П. Демблінга, Д. Коломбоса, Ю.Н. Кудрявця, Ф. Лайалла, С.Лэй, М. Макдугала, Х. Таубенфельда, Ф. Фоссета, Г.І. Тункіна, Е.А. Шибаєвої. Однак, в Україні і в світі відсутні комплексні дослідження правового статусу Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку ІМСО.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження правової природи Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (ІМСО), яка використовує супутниковий зв'язок, гарантує та забезпечує ефективний пошук та рятування на морі.

Вклад основного матеріалу. Актуальність теми дослідження обумовлена розвитком морського супутникового зв'язку згідно з положенням Конвенції про міжнародну організацію мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) 2006 р. (далі – Конвенція ІМСО) як міжнародно-правового акту, спрямованого на забезпечення кожним постачальником служб морського рухомого супутникового зв'язку для ГМЗЛБ відповідно до правових рамок, встановлених Міжнародною морською організацією (ІМО).

Для виконання зазначених цілей та завдань Конвенції була створена Міжнародну організацію мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) 2006 р. Україна є державою – членом міжнародної міжурядової організації та бере активну участь у її діяльності.

Відповідно до ст. 3 Конвенції про Міжнародну організацію мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) 2006 р. визначили, що головною ціллю Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) є гарантія забезпечення кожним постачальником служб морського рухомого супутникового зв'язку для Глобальної морської системи зв'язку під час лиха та для забезпечення безпеки мореплавства (далі – ГМЗЛБ) [2]. На думку автора, організація виконує ще ряд важливих функцій, серед яких можна виділити наступні: по-перше – забезпечення діяльності організації, яка не порушує норми міжнародного права, функціонує виключно в мирних цілях і для досягнення спільної мети, по-друге, функція забезпечення відносин ІМСО з державами та міжнародними організаціями з метою досягнення відповідних спільних цілей що забезпечення безпеки мореплавства, що досягається за рахунок використання супутникового зв'язку.

Згідно з Резолюцією ІМО А.1001 (25) «Критерії забезпечення систем мобільного супутникового зв'язку у глобальній морській системі зв'язку під час лиха та для забезпечення безпеки мореплавства (ГМЗЛБ)» у листопаді 2007 року [3] встановила, що визнані послуги зв'язку підлягають нагляду ІМСО згідно з правилами та домовленостями, викладеними в Угоді про надання громадських послуг, укладеній між постачальником послуг та ІМСО. Жодна морська супутникова система не повинна використовуватися в ГМЗЛБ, якщо вона спочатку не була визнана Організацією відповідно до зазначеної процедури і постачальник послуг не підписав Угоду про надання громадських послуг зв'язку з ІМСО. ІМСО має здійснювати нагляд за визнаними послугами на постійній основі. У зв'язку з цим, у 2008 році було прийнято поправки до Конвенції з метою поширення в майбутньому наглядових функцій ІМСО на постачальників.

На своїй двадцятій сесії, що проходила на Мальті 29 вересня – 3 жовтня 2008 року, Асамблея ІМСО вважала за необхідне покращити поправки 2006 року до Конвенції ІМСО та, визнаючи бажання держав-членів заохочувати становлення сприяючої конкуренції ринкового середовища у контексті надання у теперішньому та майбутньому послуг систем рухомого супутникового зв'язку для ГМЗЛБ, підтвердила необхідність забезпечення безперервності функціонування ГМЗЛБ під міжурядовим наглядом. Асамблея підтвердила також бажання держав-членів ІМСО покласти на ІМСО функції та обов'язки координатора ОСДР відповідно до рішень ІМСО та з урахуванням положень Конвенції. У зв'язку з цим Асамблея ІМСО ухвалила скасувати рішення, прийняте на своїй вісімнадцятій сесії, про прийняття поправок 2006 року, прийняла поправки 2008 року, які повністю враховували поправки 2006 року, а також ухвалила тимчасово застосовувати поправки 2008 року починаючи з 6 жовтня 2008 року, доки вони офіційно не набудуть чинності відповідно до статті 19 Конвенції ІМСО. Асамблея зазначила, що держави-члени повинні здійснювати свою діяльність та взаємодію одна з одною та Організацією в рамках своїх національних конституцій, законів та нормативно-правових актів, якби такі поправки набрали чинності з 6 жовтня 2008 року [1, с. 3].

Метою ІМСО є нагляд за виконанням приватною компанією LTD «ІНМАРСАТ» зобов'язань, що полягають, зокрема, в забезпеченні доступності супутникового зв'язку для охорони людського життя на морі. Між приватною компанією LTD «ІНМАРСАТ» і ІМСО Угоду про надання громадських послуг 1999 р., відповідно до якого приватна компанія зобов'язана дотримуватися «базових принципів» [4, р. 506–508].

У м. Лондон (Велика Британія) 15 липня 1999 р. була укладена Угода про громадські служби зв'язку між приватною компанією LTD «ІНМАРСАТ» та (ІМСО) [6], яка визначає діяльність ІМСО. Крім того, Угода про громадські служби зв'язку 1999 р. є окремим та самостійним документом, в якому з одного боку визначаються обов'язки приватної компанії LTD «ІНМАРСАТ» щодо громадських служб зв'язку, в тому числі послуг для ГМЗЛБ, а з іншого – механізм нагляду ІМСО за приватною компанією LTD «ІНМАРСАТ».

Структура ІМСО складається з: Асамблеї Сторін, яка збирається кожні два роки; Консультативного комітету (до складу якого входить приблизно одна третина держав-членів, які призначаються Асамблеєю кожні два роки), який збирається на регулярній основі, принаймні двічі на рік; і Директорату, який очолює Генеральний директор – Мойн Ахмед, і є головним виконавчим директором і законним представником Організації. Нині ІМСО налічує 104 держави-члени.

Відповідно до ст. 8 Конвенції ІМСО Асамблея виконує наступні функції:

1) розгляд та перегляд цілей, загальної політики та довгострокових завдань Організації та діяльності Постачальників, що стосуються головної мети;

2) вжиття будь-яких заходів або процедур, необхідних для забезпечення дотримання кожним Постачальником свого обов'язку забезпечувати служби морського рухомого супутникового зв'язку для ГМЗЛБ, включаючи схвалення укладання, зміни та припинення дії Угод про громадські служби зв'язку;

3) прийняття рішень з питань, що стосуються будь-якої зміни до цієї Конвенції відповідно до її статті 19 [2].

Відповідно до ст. 11 Конвенції ІМСО закріплює положення про Директорат:

1. Директор призначається на чотирирічний або інший термін за рішенням Асамблеї.

2. Директор перебуває на службі трохи більше двох послідовних термінів, якщо Асамблея не ухвалить іншого рішення.

3. Директор є повноважним представником Організації та головною виконавчою посадовою особою Директорату; він відповідає перед Асамблеєю та працює під її керівництвом.

4. Директор під керівництвом та за вказівками Асамблеї визначає структуру, штатний розпис та типові умови найму посадових осіб та службовців, а також консультантів та інших радників Директорату та призначає персонал Директорату.

5. При призначенні Директора та іншого персоналу Директорату основним критерієм є необхідність забезпечення найвищих стандартів чесності, компетентності та працездатності.

6. Організація укладає зі Стороною, на території якої Організація створює Директорат, угоду, що підлягає схваленню Асамблеєю, щодо будь-яких засобів обслуговування, привілеїв та імунітетів Організації, її Директора, інших посадових осіб,

а також представників Сторін під час перебування на території країни перебування для здійснення їх функцій. Угода припиняє свою дію під час виїзду Директорату з території країни перебування.

7. Усі Сторони, крім Сторони, яка уклала угоду, згадане в пункті 6, укладають Протокол про привілеї та імунітети Організації, її Директора, її персоналу, а також експертів, які виконують завдання Організації, та представників Сторін під час перебування на території Сторін з метою здійснення їх функцій. Протокол є незалежним від цієї Конвенції, і в ній передбачаються умови для припинення його дії [2].

ІМСО має статус міжнародної міжурядової організації, яка охоплює широке коло питань в сфері забезпечення космічного сегменту для пошуку та рятування на морі, здійснює нагляд за громадськими службами зв'язку, включаючи систему безпеки на морі в рамках ГМЗЛБ, ефективно надає послуги супутникового зв'язку, що здійснюється зокрема за використання супутників приватної компанії LTD «ІНМАРСАТ».

З моменту свого створення Міжнародна організація мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) від 15 квітня 1999 р., яка послідовно вела роботу щодо удосконалення засобів підвищення безпеки мореплавства, впровадження нових технологій та використання супутникового зв'язку, пройшла досить нелегкий шлях реструктуризації – виокремившись в приватну компанію LTD «ІНМАРСАТ» та в міжнародну організацію ІМСО.

Незважаючи на історичні етапи розвитку, ІМСО ефективно здійснює нагляд за діяльністю приватної компанії LTD «ІНМАРСАТ», яка є постачальником послуг Глобальної морської системи зв'язку під час лиха та для забезпечення безпеки мореплавства (ГМЗЛБ), що не суперечить положенню Конвенції ІМСО 2006 р. про ст. 5 «Нагляд за ГМЗЛБ», де закріплено, що організація укладає Угоду про громадські служби зв'язку з кожним Постачальником та укладає такі інші домовленості, які можуть виявитися необхідними для того, щоб дозволити організації здійснювати функції нагляду, а також представляти доповіді та розробляти рекомендації залежно від випадку [2]. ІМСО співпрацює з такими міжнародними організаціями, а саме: міжнародною морською організацією (ІМО), Підкомітетом з навігації, зв'язку та пошуку та рятування (NCSR) [5], Міжнародною організацією цивільної авіації (ІКАО), Міжнародним союзом електрозв'язку (МСЕ), Міжнародною організацією супутникової телекомунікації (ІТСО), Європейською телекомунікаційною супутниковою організацією (EUTELSAT), Всесвітньою метеорологічною організацією (ВМО), Міжнародною гідрографічною організацією (МГО) та інші.

Висновки. Визначена в роботі правова природа, структура організації, функцій та напрями діяльності органів дозволяє стверджувати, що підписана державами Конвенція про Міжнародну організацію мобільного супутникового зв'язку (ІМСО) 2006 р. визначає її правовий статус та правову природу міжнародної міжурядової організації як суб'єкта міжнародного права.

Досвід, накопичений за весь час існування міжнародної організації ІМСО може бути використаний для удосконалення системи сповіщення про лихо, координації щодо проведення пошуково-рятувальних операцій, якісний та своєчасний передачі інформації на морі задля забезпечення безпеки мореплавства. Сьогодні ІМСО це здійснення співробітництва між державами за рахунок використання сучасних технологій у космічному сегменті.

Література

1. Інформація про діяльність міжнародних міжурядових та неурядових організацій, що має відношення до космічного права. Комітет із використання космічного простору у мирних цілях. Генеральна Асамблея ООН. С. 1–9. URL: https://www.unoosa.org/pdf/limited/c2/AC105_C2_L278Add1R.pdf (дата звернення: 10.02.2022).
2. Конвенція про Міжнародну організацію мобільного супутникового зв'язку (IMCO) 2006 р. URL: <https://imso.org/wp-content/uploads/2019/08/R.IMSO-CONVENTION.pdf> (дата звернення: 10.02.2022).
3. Резолюція ІМО А.1001(25) «Критерії забезпечення систем мобільного супутникового зв'язку у глобальній морській системі зв'язку під час лиха та для забезпечення безпеки мореплавства (ГМЗЛБ)» 2007 року. URL: [https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.1001\(25\).pdf](https://www.wcdn.imo.org/localresources/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/A.1001(25).pdf) (дата звернення: 10.02.2022).
4. Sagar, D. Privatization of the International Satellite Organizations. *Ibid.* 1999. P. 501–509.
5. The official web-site INMARSAT. URL: <https://www.inmarsat.com/> (дата звернення: 15.02.2022).
6. Public Services Agreement Between the International Mobile Satellite Organization and INMARSAT. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:jVDAJEaH4BgJ:https://imso.org/wp-content/uploads/2019/08/E.Public-Services-Agreement.pdf+&cd=1&hl=en &ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 15.02.2022).

Анотація

Шкретієнко А. Г. Правова природа Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (IMCO). – Стаття.

Питання забезпечення безпеки мореплавства є однією із важливіших для міжнародного співтовариства. З періоду виникнення та ефективного використання супутникового зв'язку й збільшення рівня пасажиропотоку морськими шляхами активно приділяється увага до діяльності, функціонування, а також правового статусу Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (IMCO), яка ефективно поєднує технічні стандарти із використання супутникового зв'язку та правові засоби, необхідні для забезпечення безпеки мореплавства. У статті досліджено питання правової природи Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (IMCO). Визначено ціль організації IMCO, яка полягає у гарантії забезпечення кожним постачальником служб морського рухомого супутникового зв'язку для Глобальної морської системи зв'язку під час лиха та для забезпечення безпеки мореплавства (ГМЗЛБ). Визначено, що метою IMCO є нагляд за виконанням приватною компанією LTD «ІНМАРСАТ» зобов'язань, що полягають, зокрема, в забезпеченні доступності супутникового зв'язку для охорони людського життя на морі. З'ясовано, що IMCO складається з таких структурних одиниць, як Асамблея Сторін, яка збирається кожні два роки; Консультативний комітет (до складу якого входить приблизно одна третина держав-членів, які призначаються Асамблеєю кожні два роки), який збирається на регулярній основі, принаймні двічі на рік; і Директорат, який очолює Генеральний директор, який є головним виконавчим директором і законним представником Організації. Охарактеризовано функції та особливості здійснення функцій структурними органами Міжнародної організації мобільного супутникового зв'язку (IMCO). У роботі визначено, що IMCO має статус міжнародної міжурядової організації, яка охоплює широке коло питань в сфері забезпечення космічного сегменту для пошуку та рятування на морі, здійснює нагляд за громадськими службами зв'язку, включаючи систему безпеки на морі в рамках ГМЗЛБ, ефективно надає послуги супутникового зв'язку, що здійснюються зокрема за використання супутників приватної компанії LTD «ІНМАРСАТ».

Ключові слова: безпека мореплавства, супутниковий зв'язок, IMCO, ІНМАРСАТ, ГМЗЛБ, громадські служби зв'язку.

Summary

Shkretiienko A. G. The Legal Nature of the International Mobile Satellite Organization (IMSO). – Article.

The issue of maritime safety is one of the most important for the international community. From the period of origin and effective use of satellite communications and increasing the level of passenger traffic by sea, active attention is paid to the activities, operation and legal status of the International Mobile Satellite Organization (IMSO), which effectively combines technical standards for satellite communications and legal remedies necessary to ensure the safety of navigation. The article examines the legal nature of the International Mobile Satellite Organization (IMSO). The goal of the IMCO organization

is to ensure that each provider of maritime mobile satellite services for the Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS). It is determined that the purpose of IMSO is to monitor the implementation of the private company LTD «INMARSAT» obligations, including, in particular, to ensure the availability of satellite communications for the protection of human life at sea. It was found that the IMSO consists of such structural units as the Assembly of Parties, which meets every two years; The Advisory Committee (composed of approximately one third of the Member States appointed by the Assembly every two years), which meets on a regular basis at least twice a year; and the Directorate, headed by the Director General, who is the Chief Executive Officer and the legal representative of the Organization. The functions and peculiarities of the implementation of functions by the structural bodies of the International Organization for Mobile Satellite Communications (IMSO) are described. for public communications services, including the maritime security system within the GMDSS, effectively provides satellite communication services, which is carried out in particular with the use of satellites of the private company LTD «INMARSAT».

Key words: maritime safety, satellite communication, IMSO, INMARSAT, GMDSS, public communication services.